

ประวัติศาสตร์คือเรื่องของความทรงจำและการถ่ายทอดความทรงจำ แต่มนุษย์ไม่ได้จำทุกอย่าง อยากจะจำบางเรื่อง อยากจะถ่ายทอดบางเรื่องเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะข้อจำกัดทางด้านธรรมชาติและการเมืองของความทรงจำ โดยเฉพาะในแง่ที่ประวัติศาสตร์นั้นเป็นประวัติศาสตร์บาดแผล ที่อาจจะกระทบกระเทือนต่อตัวตนในปัจจุบัน

ในกรณีของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประวัติศาสตร์หลายอนุภาคที่กลายเป็นประวัติศาสตร์ซึ่งไม่มีใครอยากจดจำ หรือส่งเสริมให้จดจำ โดยเฉพาะในมุมมองของราชการที่ตระหนักเป็นพิเศษว่า ความรุนแรงในพื้นที่ที่เกิดขึ้นตลอดมานั้น บทบาทของประวัติศาสตร์และเรื่องเล่ากลายเป็นเงื่อนไข หรือตัวกระตุ้นหนึ่งที่ทำให้เกิดการเลี้ยงเชื้อแห่งความรุนแรงนั้นอยู่ต่อไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้กลับตรงกันข้ามกับมุมมองของนักวิชาการจำนวนหนึ่ง นักเคลื่อนไหวเอกชน ผู้สื่อข่าว และผู้ที่มีบทบาทต่อการพิจารณาการเคลื่อนไหวของขบวนการฯ เองที่เห็นว่าประวัติศาสตร์เหล่านี้ควรถูกเปิดพื้นที่ให้เพื่อจะได้มีการรับรู้เรียนรู้ และยอมรับที่จะอยู่กับความผิดพลาดนั้น แม้ว่าในหลายลักษณะเราจะพบว่ามีการใช้ประวัติศาสตร์บาดแผลเพื่อสร้างแนวร่วม และปลุกพลังเพื่อการต่อสู้และเข้าร่วมอยู่ด้วยอย่างชัดเจนในหมู่นักเคลื่อนไหวบางกลุ่ม

เพราะความตระหนักถึงประวัติศาสตร์ที่เคยเป็นเพียงเรื่องเล่า หรือเป็นเรื่องเล่าที่กำลังจะกลายเป็นประวัติศาสตร์ของเรื่อง “เอ็นร้อยหวาย” ที่เป็นตำนานมุขปาฐะเล่ากันในหมู่นักวิชาการท้องถิ่น กระทั่งถูกเขียน ถูกเล่าซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนกลายเป็นอนุภาคสำคัญอนุภาคหนึ่งในเรื่องเล่าว่าด้วยความสัมพันธ์ปาตานี-สยาม ที่สร้างตัวตนให้สยามเป็นยักษ์ใหญ่ผู้รังแก และปาตานีเป็นผู้อ่อนแอถูกคุกคาม ตำนานสำนวนนี้กล่าวถึงกองทัพสยามที่

หน้าที่ของอนุภาค “เอ็นร้อยหวาย”: เรื่องเล่า ข่าวลือ ในประวัติศาสตร์ ความขัดแย้งชายแดนใต้

พิเชฐ แสงทอง

ต้อนชาวปาตานีโบราณไปเป็นเชลย โดยการเจาะเอ็นร้อยหวายที่ข้อเท้าแล้วต้อนขึ้นเรือ ความคุกรุ่นของเรื่องเล่านี้ได้กลายมาเป็นโจทย์วิจัยเด่นของนักวิชาการมลายูกรุงเทพฯ อย่างสมาน อู่غامสิน นักวิชาการนอกรั้วมหาวิทยาลัยที่ปัจจุบันได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีหนังสือเก่าที่เกี่ยวข้องกับมลายูไทยมากที่สุดในประเทศ งานวิจัยชิ้นนี้ ชื่อว่า “ข้อเท็จจริงเอ็นร้อยหวาย ประวัติศาสตร์บาดแผลสยาม-ปาตานี (ปัตตานี)” สนับสนุนทุนการวิจัยโดยมูลนิธิเอเชีย ซึ่งในทัศนะของสุนทร ชุตินทรานนท์ เห็นว่าเป็นการนำเอาประวัติศาสตร์บาดแผลซึ่งเคยมีฐานะเหมือน “ประวัติศาสตร์ใต้โต๊ะ” ขึ้นมาอยู่บนโต๊ะ เพื่อเสาะแสวงหาที่มาและเงื่อนไขความเป็นจริงที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยใช้วิธีวิทยาทั้งการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยวรรณกรรม และแง่มุมทางการแพทย์เข้ามาร่วมกันเพื่อสร้างบทสังเคราะห์

“แขกตานี” ในพระนคร

การอพยพชาวปาตานีขึ้นไปที่กรุงเทพฯ ในประวัติศาสตร์นั้นเกิดขึ้นครั้งแรกและครั้งสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2329 พบการอยู่อาศัยตั้งแต่ริมคลองมหานาคกระจายยาวไปสู่คลองแสนแสบ ก่อนจะขยายออกไปสู่คลองหนองจอก ดังที่เราเห็นได้อยู่ในปัจจุบัน จุฬิศพงศ์ จุฬารัตน์ ระบุว่า ในการกวาดต้อนมาอยู่พระนครนั้น กษัตริย์สยามก็

พระราชทานที่ดินให้ทำกินและอยู่อาศัย โดยการจัดสรรพื้นที่ตามชั้นของเชลย คือ คนชั้นสูง หรือขุนนางของปาตานีก็ให้ดินอยู่อาศัยอยู่ในเขต หรือใกล้กับตัวเมือง คือบริเวณสี่แยกบ้านแขกในปัจจุบัน ส่วนช่างฝีมือเฉพาะทางต่างๆ ก็ให้ไปอยู่กับขุนนางหรือเจ้านายสยาม ส่วนชาวบ้านทั่วไป ซึ่งเป็นแรงงานไร้ฝีมือก็จะถูกส่งออกไปบุกเบิกที่ดินริมคลองที่ขุดขึ้นใหม่ เช่น คลองสาขาของคลองมหานาค คลองแสนแสบ และสาขา

สงครามสยาม-มลายูที่นำมาสู่การกวาดต้อนเชลยครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งเกิดในสมัยรัชกาลพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่สยามทำศึกกับเมืองไทรบุรี ระหว่าง พ.ศ. 2380-2382 โดยเชลยศึกที่กวาดต้อนมาก็ให้ไปอยู่สมทบกับกลุ่มมลายูจากปาตานีกลุ่มเก่านั่นเอง

ในเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เองที่อนุภาคเรื่องเล่าเอ็นร้อยหวายได้ถูกเติมลงไป โดยสมาน อู่غامสิน ผู้วิจัยหลักในเรื่องนี้ระบุว่า เขาไม่พบเอกสารโบราณใดๆ เลยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีแต่ข้อเขียนชั้นหลัง โดยที่เก่าที่สุดคือหนังสือเรื่อง “ปาตานี: ประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมลายู” ที่เขียนโดย อารีฟีน บินจิ, อับดุลลอฮ์ ลออแมน, ชูฮัยมีร์ ฮิสมาแอล ตีพิมพ์ล่าสุดเมื่อ พ.ศ. 2550 และในบทความของอัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง และโชคชัย วงษ์ธานีในชั้นหลัง

ในหนังสือ “ปาตานี: ประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมลายู” มีข้อความว่า “พระยากลาโหมได้นำเชลยมลายูปาตานี 400 คนลงเรือไปยังกรุงเทพฯ ระหว่างเดินทาง บางคนกระโดดจากเรือลงทะเลหลบหนี จะมีรอดตายอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่อีกตายในทะเล ดังนั้นเพื่อไม่ให้ชาวปาตานีกระโดดเรือหนีลงทะเล ทหารสยามจึงใช้วิธีตัดหวายมาร้อยที่เอ็นเหนือสันเท้าของเชลยเหล่านั้น ผูกพวงต่อกันหลายๆ คน เชลยที่เป็นหญิง ก็เอาหวายเจาะไปหู

ผูกฟ่วงไว้เช่นเดียวกัน และให้นั่งอยู่ในเรือเดินทาง ไปจนถึงบางกอก บางคนเจ็บป่วยล้มตายระหว่างการเดินทาง ก็ถูกโยนศพลงทิ้งทะเล ที่ไม่ตายก็เกิดแผลพุพองเจ็บป่วย ทุกขเวทนาเป็นอย่างยิ่ง”

สมานตั้งข้อสังเกตว่า การที่ข้อมูลเรื่องเอ็นร้อยหวายถูกเล่าไว้ในข้อเขียนของจํารูญ เด่นอุดม แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่านำมาจากเอกสารชั้นต้นใดๆ แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ว่า เรื่องนี้อาจจะเป็นเพียงเรื่องเล่ามุขปาฐะที่คนเล่าต่อๆ กันมา ดังเขาอ้างถึงข้อความที่คล้ายคลึงกัน ในบทความชิ้นหนึ่งของโชคชัย วงศ์ธานี ที่ให้ภาพแทบจะเป็นภาพเดียวกันกับที่จํารูญ เด่นอุดม ได้พรรณนาไว้ เพียงแต่อ้างว่าเป็นคำให้สัมภาษณ์ชาวไทยพุทธผู้หนึ่ง จะต่างกันก็แต่เพียงจำนวนเชลยปาตานีที่ถูกต้อน จากต้นฉบับของจํารูญ 400 คน เพิ่มไปเป็น 4,000 คน จำนวนนี้เช่นเดียวกับเอกสารที่เป็นแผ่นพับของศูนย์วัฒนธรรมมลายูแห่งหนึ่งที่เล่าด้วยข้อมูลเดียวกัน คืออ้างถึงจำนวนเชลย 4,000 คน ขณะที่ข้อเขียนของสมบูรณ ออหมัด บัวหลวง ไม่ได้กล่าวในรายละเอียดดังเช่น 3 เอกสารนั้น เพียงแต่ยกอ้างว่า “การเจาะเอ็นร้อยหวาย” เป็นวิธีการหนึ่งในควบคุมนักโทษ และการทำให้ชาวปาตานีทุกขเวทนา ซึ่งมีน้ำเสียนองของการพรรณนาแบบวรรณกรรมเจือปนอยู่

ขณะที่ข้อสังเกตและข้อวิจารณ์ของชัยวัฒน์ สถาอานันท์ กล่าวอย่างไม่ลังเลในงานนำเสนอผลงานวิจัยเรื่องนี้ที่ว่า “การเจาะเอ็นร้อยหวาย” เป็นเพียงเรื่องเล่าเท่านั้น เป็นเรื่องเล่าที่ไม่มีคนแต่ง มันจึงมีลักษณะเป็น collective หรือความทรงจำร่วมทางสังคมมากกว่าที่จะเป็นความจริง ซึ่งมันจะมีพลังมากกว่าเรื่องเล่าที่มีคนแต่ง เพราะเรื่องที่ไม่รู้ว่าคนแต่ง ทุกคนจะสามารถเป็นผู้แต่งได้เท่าๆ กัน ดังนั้นเขาจึงเห็นว่าการจะมาศึกษาเรื่องเอ็นร้อยหวาย ในฐานะงานวิจัยจึงเป็นสิ่งที่ยากลำบาก

“เรื่องเอ็นร้อยหวายเราจะศึกษาแบบนี้ไม่ได้ หมายความว่าเอ็นร้อยหวายในฐานะเหตุการณ์มันไม่ใช่ประเด็นทางประวัติศาสตร์ มันมีลักษณะเป็น myth หรือปรัมปราคติ มีคุณภาพในเชิงปรัมปรา นิยายไม่ใช่เป็น history ฉะนั้นคุณจะไปถามหาข้อเท็จจริงจากปรัมปรานิยายมันจึงผิดฝาผิดตัว มันละเอียดกับเราไปถามว่า มันมีรอยพระพุทธรูปบาทที่สระบุรี จึงถามว่าพระพุทธรูปเจ้าเสด็จมาสระบุรีเมื่อไหร่ คือคำถามนี้มันไม่ได้ยาก แต่มันตลก”

ชัยวัฒน์ อ้างถึงธงชัยในผลงานชิ้นโด่งดังที่กล่าวถึงแผนที่ตามมโนทัศน์ของตำนาน ว่าแผนที่ไตรภูมิต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงหากัน แต่มันก็ไม่ใช่แผนที่อย่างที่คนปัจจุบันเข้าใจ ไม่ใช่แผนที่ทางภูมิศาสตร์ที่จำลองหรือย่อส่วนความจริง ดังนั้นการไปพยายามค้นหาความจริงลักษณะนี้จึงอาจกลายเป็นไร้สาระได้ หรือในกรณีท่านรอซูเมียะหรือด แล้วเราไปถามว่าระยะทางแค่นั้นมันเดินทางแค่นี้ มันเป็นคำถามที่ผิด ในโลกของเรามันมีเรื่องพวกนั้นอยู่ ซึ่งชัยวัฒน์ระบุว่า เขาคิดว่าในกรณีเอ็นร้อยหวายนั้นมันมีลักษณะดังกล่าว คือมันเป็นปรัมปรานิยายที่ไม่สามารถแสวงหาความเป็นจริงได้ เพราะฉะนั้นมันจึงไม่มีข้อมูล ไม่มีตัวอย่าง แต่มันอยู่ในเรื่องเล่าของคน ดังนั้นการที่เราจะให้ใครเล่าสถานะ หรือ

“วันใดก็วันนั้น การเอาคนถูกเอ็นร้อยหวายมาเป็นแรงงาน จึงแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย ที่จะหวังประสิทธิภาพจากการทำงานของคนเหล่านี้” นายแพทย์จิรันดรกล่าว

ตำแหน่งแห่งที่ของผู้เล่าจึงสำคัญด้วย เช่นเมื่อนักวิจัยเลือกประชากรที่จะสัมภาษณ์ก็ต้องมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคนที่ชัดเจน อธิบายได้ และมีความเหมาะสม

“ที่นี่ คำถามที่น่าสนใจก็คือเรื่องเล่าของคนในฐานะ myth มันอาจจะเลื่อนไปก็ได้ มันหายไป หรือดำรงอยู่ ซึ่ง myth พวกนี้เราต้องมาดูว่าหน้าที่ของมันคืออะไร ซึ่งหน้าที่ของมันไม่ใช่พูดเรื่องเท็จ แต่มันมีหน้าที่ในการบังเรื่องจริงแล้วเผยบางอย่างออกมา มันไม่ได้ทำงานในฐานะเรื่องโกหกปกคลุม แต่มันบังบางส่วนและพยายามเผยบางส่วน นั่นคือความหมายของ myth ในทางทฤษฎี เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นอย่างนี้จึงน่าสนใจว่า myth เรื่องเอ็นร้อยหวายมันทำหน้าที่อะไร”

นักวิชาการผู้นี้บอกตัวว่าไม่อาจตอบคำถามข้างต้นได้ แต่ได้กล่าวเพิ่มเติมในลักษณะให้พอมองเห็นคำตอบโดยอ้อมๆ ว่าเรื่องเล่านี้ในบริบทความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ภายใต้อิทธิพลของความขัดแย้งยึดเหนี่ยวระหว่างไทยส่วนกลางกับชายแดนภาคใต้ myth เรื่องเอ็นร้อยหวายทำหน้าที่อะไร ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก ถ้า myth นี้จะกลายเป็นอาวุธ กล่าวคือเป็นอาวุธที่ทำหน้าที่ในฐานะข่าวลือ อาวุธที่น่าสนใจในสงครามคือข่าวลือ ขัดแย้ง

“ใน conflict สมัยใหม่ที่มีความขัดแย้งยึดเหนี่ยวมันทำงานเหมือนข่าวลือ ถามว่าข่าวลือเป็นอย่างไร ข่าวลือก็คือเหมือนจริงนิดหน่อย แต่คนทั้งหลายในสังคมสวมบทเป็น author ของข่าวลือได้หมดเลย คือทุกคนมีส่วนร่วม มันจะไม่เหมือนกับข่าวที่กองทัพส่งมา ซึ่งจะเรียกว่าโฆษณาชวนเชื่อ ประชาสัมพันธ์ หรืออะไรก็แล้วแต่ มันเป็น IO หรือ information operation แบบหนึ่ง แต่เรารู้ว่าเป็นอย่างไร แต่ข่าวลือหรือ rumour มันมีไว้สู้กับของที่แข็งเพราะความเป็นข่าวลือมันอ่อน ของที่แข็งคือของที่มาจากรัฐ ในการต่อสู้แบบนี้ ดังนั้นอาวุธที่จะสู้กับรัฐซึ่งทำได้ก็คือข่าวลือ เพราะใครๆ ต่างก็เล่าต่อได้” ศัยวัฒน์ กล่าวก่อนจะยกตัวอย่างประสบการณ์ที่ได้พบเจอกับตนเองขณะอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสเมื่อ พ.ศ. 2548 ว่าขณะที่นั่งอยู่ในร้านน้ำชาแห่งหนึ่ง ก็มีคนวิ่งเข้ามาในร้านแล้วพูดว่า “มีตำรวจตบเด็กถูกหลาน ตกมอเตอร์ไซด์” ทำให้ทุกคนในร้านพร้อมใจกันลุกยืนขึ้น แต่ไม่มีใครสนใจที่จะถามว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ไหน รายละเอียดเป็นอย่างไร มีความเป็นมาอย่างไร

“รู้ไหมเกิดอะไรขึ้นในร้านน้ำชา มันน่าตื่นเต้นมากสำหรับผมก็คือ ทุกคนบอกว่า เออจริง เมื่อ 3 วันก่อนก็เกิดขึ้นตรงนี้ 4 วันก่อนก็เกิดตรงนั้น 5 วัน

ก่อนก็เกิดตรงโน้น ทุกคนมีเรื่องราวของตัวเองหมดเลย เด็กนั้นถูกตบอย่างไรไม่รู้ แต่ว่าเรื่องนี้มันมีชีวิตของมันเองแล้ว อันนี้คือความน่าสนใจในเรื่องของการคิดเรื่องเอ็นร้อยหวายในอีกฐานะหนึ่ง คือฐานะที่เป็น myth ในฐานที่ทำงานเป็นข่าวลือ” ชัยวัฒน์กล่าว

นอกจากนี้ชัยวัฒน์ยังเสนอให้พิจารณาถึงขนบของการทรมานเชลยศึกในประวัติศาสตร์ที่ต่างๆ ด้วย เขาเห็นว่าแม้สยามจะมีรัฐบรรณาการหลายแห่งแต่ก็ไม่เคยมีปรากฏการณ์เอ็นร้อยหวาย อย่่างไรก็ดี หากกรณีสยาม-ปาตานีถ้าจะเป็นไปได้ก็อาจจะในแง่ที่เจาะร้อยเอ็นร้อยหวายแล้วพาเชลยศึกษาเดินทางทางเรือ แต่ข้อสังเกตนี้ก็ยังไม่มีหลักฐานใดๆ จำต้องศึกษามากกว่านี้

ประเด็นนี้ชัยวัฒน์ตั้งข้อสังเกตต่อจากข้อมูลของสุนทร ที่เสนอก่อนหน้านั้นว่าเมื่อพิจารณาจากวิธีการในการกวาดต้อนเชลยศึกในบริบทประวัติศาสตร์ของดินแดนต่างๆ จะพบว่าวิธีการไม่ต่างกันเท่าใดนัก รูปแบบการจอบหรือเคลื่อนย้ายก็มีความใกล้เคียงกัน โดยสุนทร ได้นำภาพประกอบทั้งภาพวาด ภาพถ่าย และภาพแกะสลักตามโบราณสถานมาพิจารณาประกอบ และว่ากรณีการกวาดต้อนทาสในอัฟริกันก็จะใช้ใส่ข้อคอกและมัดแขน หรือการผูกโซ่ตรวน ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยทวารวดีมีหลักฐานเป็นรูปปูนปั้น ก็ใช้วิธีการมัดศอกผูกเป็นพวงหรือเป็นพรวน ทั้งนี้การมัดศอกจะพบในทุกวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังมีหลักฐานภาพสลักที่นครวัดเป็นภาพกวาดต้อนในนรกก็พบการใส่ข้อคอกมัดศอก และผูกข้อมือ บางที่ก็พบการใช้วิธีการสนตะพายแล้วลากจูงมาเป็นฝูง แต่ไม่เคยพบการเจาะร้อยเอ็นร้อยหวาย

“ในกรณีพม่าก็พบว่ามีการใส่ข้อที่มีมือ แล้วมัดมาเป็นพวง คือเอามือกับคอคอดติดกัน ผูกมือคน

หน้าสุดแล้ววนอ้อมไปผูกคนหลังสุดเอาไว้ แล้วคนเดินนำก็ถือปลายเชือกและกระบองใหญ่ๆ ไว้ หนึ่งหนึ่งก็คุมเชลยได้ 3-4 คน” สุนทร ยกตัวอย่าง

ด้านนายแพทย์จิรันดร อภินัน แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกระดูก ข้อ เอ็น และเท้า ให้ข้อมูลว่า เอ็นร้อยหวายนั้นมีความสำคัญเป็นเพราะเป็นเอ็นขนาดใหญ่ที่แข็งแรงที่สุดในร่างกายของมนุษย์ ทั้งนี้นายแพทย์จิรันดร อธิบายหน้าที่ของเส้นเอ็นทั่วไปว่า เป็นส่วนปลายซึ่งต่อจากกล้ามเนื้อ ทำหน้าที่รับแรงที่เกิดจากการหดตัวของกล้ามเนื้อ เพื่อส่งแรงต่อไปให้คนเกิดความเคลื่อนไหว

“ปกติคนเราเวลาเคลื่อนไหวร่างกายมันจะเริ่มต้นจากกล้ามเนื้อ ทำงานด้วยการหดตัว พอหดตัวส่วนปลายของกล้ามเนื้อ ซึ่งก็คือเส้นเอ็น แรงจากการหดตัวมันจะทำให้เส้นเอ็นลากส่วนที่เกาะกระดูกและเส้นเอ็นนั้นมา เส้นเอ็นร้อยหวายนั่นมันไปเกาะส่วนที่ปลายของข้อหลังกระดูกสันเท้า มันเป็นส่วนต่อของกล้ามเนื้อจากน่อง 2 มัด เมื่อกล้ามเนื้อน่องหดตัว ก็จะทำให้เอ็นร้อยหวายลากกระดูกสันเท้าขึ้น” นายแพทย์จิรันดร อธิบาย ก่อนเสริมพร้อมภาพประกอบว่าในส่วนหน้าของเอ็นนั้นจะมีเนื้อไขมัน มี

ถุงน้ำใต้เนื้อเยื่อไขมัน ซึ่งจะช่วยลดแรงเสียดทาน เวลาคนเราเคลื่อนไหวทั้งหมดและยึด เมื่อกกล้ามเนื้อหดตัวเอ็นก็จะทำหน้าที่ดึงกระดูกสันเท้าขึ้นทำให้ข้อเท้าเรากระดกลง การกระดกลงของข้อเท้าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะมันทำให้เกิดการเคลื่อนไหวด้วยการเดิน และการวิ่ง เพราะคนเราเมื่อเดิน จะเริ่มต้นด้วยการเอาสันเท้าลง แล้วเหยียบเต็มเท้า พอก้าวต่อไปก็ต้องถีบตัวขึ้น

“คนที่เอ็นร้อยหวายไม่มีก็จะต้องเดินลากขา คือถีบตัวไม่ได้ เอ็นร้อยหวายจึงสำคัญทั้งในการก้าวเดิน การเขย่ง หรือการกระโดด” แพทย์ผู้เชี่ยวชาญกล่าว และอธิบายเชื่อมโยงสู่กรณีที่ว่าคนถูกเจาะเอ็นร้อยหวายจะส่งผลอย่างไรว่า หวานนั้นเป็นสิ่งแปลกปลอมของร่างกาย การเจาะจะก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างเนื้อเยื่อภายในกับสิ่งภายนอกจึงทำให้เกิดอาการอักเสบ ติดเชื้อจากหวาย และจากภายนอกได้ง่าย ทั้งการเจาะ หรือการอักเสบก็อาจจะทำให้เอ็นขาดได้ ในที่นี้ก็จะทำให้กลายเป็นคนทุพพลภาพ ไม่สามารถเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง

นายแพทย์จิรันดรยังได้อธิบายเชื่อมโยงไปถึงที่มาของคำเรียกเอ็นร้อยหวายในภาษาอังกฤษว่า Achilles Tendon โดยชื่อ Achilleus นั้นมาจากชื่อตัวละครในมหากาพย์กรีกโบราณของโฮเมอร์ เรื่อง “อีเลียด” (Iliad) โดย Achilleus เป็นชื่อตัวละครวีรบุรุษที่มีประวัติว่าเมื่อมีอายุน้อย มารดาจับข้อเท้าของเขาไว้เพื่อจุ่มตัวลงในแม่น้ำ Styx ซึ่งเป็นแม่น้ำที่วิญญูณลงเรือ ข้ามไปสู่แดนตัดสินชะตากรรมแต่น้ำวิเศษไม่โดนเท้า พอ Achilleus โดนธนูของศัตรูที่ข้อเท้าเขาจึงเสียชีวิตทันที โดยกรณีนี้เคยมีบทความทางการแพทย์ที่เขียนวินิจฉัยกันว่า Achilleus ตายได้อย่างไร ซึ่งเป็นประเด็นที่แพทย์ต่างก็วินิจฉัยไปแตกต่างกันหลายทาง เช่น อาจจะติดเชื้อ หรือตายเพราะความเจ็บปวด หรือแท้จริงแล้ว Achilleus

ไม่ได้ตายจริงๆ แต่ตายในเชิงอุปนิทัศน์ คือ การตายไปจากความเป็นนักรบเพราะการถูกยิงที่สันเท้าก็ ยังผลให้เขาไม่สามารถทำอะไรได้อีกต่อไป

“ฉันใดก็ฉันนั้น การเอาคนถูกเอ็นร้อยหวาย มาเป็นแรงงานจึงแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะหวังประสิทธิภาพจากการทำงานของคนเหล่านี้” นายแพทย์จิรันดรกล่าว

ทั้งนี้ในมุมมองของความหมายชื่อภาษาอังกฤษของเอ็นร้อยหวายนี้ ชัยวัฒน์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า Achilleus จึงอาจหมายถึง “จุดตาย” หรือ “จุดอ่อน” ที่บุคคลที่แข็งแกร่งหรือเก่งกาจที่สุดท้ายแล้วต่างก็มี “จุดตาย” อยู่ทั้งสิ้น ซึ่งในกรณีวีรบุรุษในตำนานกรีกโบราณเรื่องนี้ จุดอ่อนก็อยู่ที่สันเท้าหรือเอ็นร้อยหวาย อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเอ็นร้อยหวายว่า ถือเป็นจุดตายของคนเลยทีเดียว ■